

DISPUTATIO CONTRA JUDÆUM

LEONEM NOMIN

DE ADVENTU CHRISTI FILII DEI

Prologus.

Odo, Cameracensis episcopus, ACARDO, Phidemensi monacho.

Dum in Phidemensi capitulo, imminente Natali Dominico, rationem incarnationis divinæ dedissem, placuit, ut dicebas, auditus, sed memoria retineri nequibat intellectus, nam quæ diligenti collatione permanent, abundantiore infusione decidunt. Ideoque rogabas ut memoriam, quam inundatio sententiarum suffocabat, vere prætenus series formaret digesta stylo manente. Tandemque tuis precibus victus proposui facere quod rogabas, sed cum Pitavos irem ad consilium, quia die quam Silvanectis ipsum negotium congruenter, adjuvante Deo, contra Judæum quemdam fueram exsecutus, visum est mihi congruum hanc quæstionem exsequi more dialogi, ut Judæus quæssivit et ego respondi; et quia Judæus Leo, et ego dicor Odo, per primas litteras nominum distinctio fiat personarum. Nunc autem invoco Spiritum sanctum, ut, quod dedit mihi ad convincendum Judæum, reddat ad instruendum fidelem monachum. Itaque cum post meridianum somnum venisset Judæus circa horam nonam ad hospitium nostrum, considentibus nobis ita dicere cœpit: *Quod remissio peccatorum non sufficiat ad gloriam.*

Leo. Dic, o episcope, adventus Christi vestri quid utilitatis contulit mundo? Odo. Dic, o Judæe, quid utilitatis credis afferre vestrum quem creditis adhuc venturum Messiam.

Leo. Quod in prophetis legimus, scilicet omnia regna in illo nobis subdenda, nos sub illo perpetuam pacem habituros et de omnibus regnis nos cum gloria in Hierusalem congregandos, et Hierusalem dominatum omnium regnorum habituram, et cætera quæ prophetae feliciter enumerant. Quæ omnia in Christum vestrum non videmus impleta, miramur quid ab illo expectatis?

Odo. Nos per Christum regnum cœlorum expectamus, et felicitatem quam vos terrenam, nos per Christum speramus cœlestem. Leo. Errare videntur; nos enim et per Messiam ex tunc temporalem felicitatem, et, per legis observantiam, cœlestem post hanc vitam regnum speramus. Temporalia nobis bona promittunt prophetae, cœlestem regnum expectamus ex lege; docet enim lex pro uno quoque peccato quale fiat sacrificium, et sic dimitti peccatum. Regi etiam David, adulterii et homicidii peccatum confesso, dixit propheta Nathan: Dimis-

sum est peccatum tuum (II Reg. xii). Si ergo in lege sine Christo vestro remissio est peccatorum, consequitur et beatitudo æterna. Beati enim quorum remissa sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata (Psal. xxxi). Quid ergo facit Christus vester?

Odo. Non satis attendis rectitudinem justitiæ. Cui enim dimittitur peccatum, non statim promovetur ad gloriam. Peccati remissio poenas aufert, gloriam non confort; cui poena subtrahitur, non statim gloria datur. Non statim gratia decoratur, cui ira dimittitur; nam et David, quando filio dimisit ream fratricidii nondum passus est eum sibi præsentari, nec dedit gratiam, cui dimiserat iram (II Reg. xiv). Singulariter homo quidem peccavit, sed poenitenti, et rursus obedienti, etiam bene servienti poena in lege dimittitur, sed nondum gloriam meretur ad quam nisi per recompensationem peccati juste non pervenitur. Injustum est enim ordinare peccatorem cum his qui non peccaverunt, sine satisfactione peccati. In lege ergo dabatur homini remissio peccatorum. Sed quia in lege nequit homo pro peccato satisfacere, non potest per legem ad gloriam pervenire, ideoque necessarius est mundo Christus, quia in ipso pro peccato satisfacimus, ut ad gloriam perveniamus.

Quod exercitium bonorum operum non sufficit ad delendum peccatum.

Leo. Homo quidem quomodo in Christo vestro pro peccato satisfaciatur nescio; in lege autem quomodo peccatum emendetur video. Obsecrationibus enim et sacrificiis, oblationibus et elemosynis et aliis bonorum operum exercitiis pro peccato satisfaciuntur in lege Deo. Odo. Servus, erga dominum antiquo debito obligatus, si postea peccaverit in dominum, nunquid antiqui debiti redditione posterius peccatum purgabitur? An prioris debiti solutio juste reputabitur posterioris culpæ satisfactio? nonne separatim exigit dominus justus, et prius debitum, et posterius admissum? Leo. Ita. Odo. Homo ergo non poterat emendare peccatum exercitio bonorum operum; omne etenim bonum quod poterat ante peccatum Deo debebat, a quo et acceperat. Reddat ergo homo omne bonum quod accepit; juste tamen exigitur ab eo malum quod fecit. Non ergo potest homo sub lege sanctitate ulla redimere quod peccavit.

Quod patientia incommodorum non sufficit ad delendum peccatum.

Leo. Si homo non poterat redimere peccatum per

id quod ante debebat, esto. Certe labores et mortem prius pati non debebat; quis enim dicat eum debere pati quoniam non meruerat? Legimus autem quia Deus homini penas indixit pro peccato. *Quocunque die comederis, morte morieris* (Gen. ii), ecce mortem. *In sudore vultus tui vesceris pane tuo, tribulas et spinas terra tibi germinabit* (Gen. iii), ecce labores et tribulationes. Si has penas Deus homini dedit pro peccato, aut sufficient ad expiationem peccati, aut non sufficient. Si sufficient, sequitur ut expiato peccato perveniamus ad gloriam cœlestem sine Christo vestro; si non sufficient, dicendus est Deus inconvenienter penas injunxisse quæ ad expiationem peccati non sufficiunt. Quod quia nefas est de Deo dicere, probatur quod sapiens Deus, secundum peccati modum, modum exposuit pœnarum. Justus enim Deus justam debuit facere vindictam, quæ nec peccato minor esset, nec modum excederet. Non debuit minus punire peccatorem justus, nec magis quam merebatur pius. Labores ergo hujus vitæ, et tribulationes et novissime mortem homo si patienter tolerat, peccatum emendat bono patientiæ, quo prius non debebat pati qui non peccaverat. Et ita recompensatione boni deletur peccatum, quia, quantum malum fuerat culpa, tantum bonum recompensatur patientia. Ubi ergo solutum est peccatum, quid impedit ad regnum? Obo. Non hæc diceretis si quanti sit ponderis peccatum scires. Et ideo peccatum queramus, quam minimum possumus, ut ex eo videamus in cæteris quanti sit ponderis. Ecce tu ipse propone quod placet. Leo. Nihil occurrit minus quam brevis cogitatio vana. Obo. Si ergo tibi Deus prohibeat ne intentione tuæ cogitationis a se quoquam deflectas, et alius tibi vere dicat quia, nisi cito alio te veritas, statim peribis et redibis in nihilum, putasne alio cogitationem tuam breviter vertendam contra Deum pro te ipso, ne pereas, et tantillum peccatum fieri pro redemptione tui? Meliusve judicas te pro peccato vivere quam pro justitia perire? Leo. Quare non melius? Obo. Quia omnipotens Deus meliorem potest te post servatam justitiam restituere quam tu per peccatum queas vivere. Et qui per peccatum viventem te juste faceret miserum, peremptum pro justitia juste restitueret beatum. Præponderat igitur te peccatum quod proposuisti quod faciendum non fuit, etiam pro redemptione tui. Leo. Placet quod dicis, non enim animadvertēbam tanti ponderis esse parvulam culpam. Obo. Sed dic, si deberes pro angelo quod non debes pro teipso. Leo. Secundum rationem quam de me dixisti, neque pro uno, neque pro omnibus, neque pro tota creatura faciendum est, vel minimum aliquod contra Deum; potens est enim omnipotens Deus in melius restituere quod pro justitia potuit perire, et quibus sine merito misericorditer dedit ut essent, his juste cum merito daret ut melius essent. Obo. Bene intellexisti; non enim abolere potest omnis creaturæ id quod contra Deum est in aliqua creatura, ne videatur Deus

A egere creatura ad abolendum quod contra se est in creatura. Servus conseryum liberare non potest; ut cum ancilla Dei sit omnis creatura, liberare potest a peccato creaturam, quæ se subdidit peccato. Quæ enim se subdidit peccato, recessit a Deo; creatura ergo, quæ creaturam liberat a peccato, reddit eam Deo, et beatam facit. Sed beatum esse melius est quam esse. Attribuuntur ergo creaturæ quod majus est, et Creatori quod minus, siquidem Creator facit quod est esse, creatura vero facit quod est beatum esse. Quod quia est impossibile, non potest creatura creaturam a peccato liberare. Omnem enim creaturam præponderat minimum peccatum, quia minimum peccatum est contra Deum; Deus autem omni creatura major est. Non ergo sufficit omnis creatura ad recompensationem minimi peccati. Leo. In magno periculo sumus, quod quotidie peccamus, si peccatum, ut dicis, habet tantum pondus. *Cur Deus indixit homini pœnam, quæ non sufficit ad delendum peccatum.*

Sed cur Deus peccatori pœnam indixit, si illa pœna pro peccato non sufficit? Obo. Pro remissione peccatorum, quam facere non poterat bonum, quod ante peccatum habebat. Omnia enim hujusmodi, id est omnium molestiarum patientia, et mentis et corporis castigationes multimodæ, et omnia, quibus ad bonum fit exercitatio, sine plena peccati recompensatione valere tantum possunt ad veniam, non autem ad gloriam.

C *Quod pro perficienda cœlesti civitate factus sit homo.* Leo. Quomodo ergo satisfacere potest homo, vel quid recompensare pro peccato, si tota creatura minor est nec ad delendum peccatum sufficere potest? Obo. Nullo modo per se. Leo. Ad hoc ergo contentio rationis nostræ venit ut, si homo vitat pœnas per peccatorem veniam nec tamen pervenit ad gloriam, habeat statum medium quo in æternum quiescat, ut angeli qui non peccaverunt, in gloria permaneant, homo vero qui peccati remissionem accepit sui modi quietem obtineat; qui vero sine remissione est, pœnas perpetuas incurrat. Et ad hoc processimus quod mundo Christus vester in nullo est necessarius; nam status ille quietis sine Christo per legem habetur, in qua remissio peccatorum legitur. Et qui proposuisti Christi tui virtutem ostendere, probasti hominem ad gloriam nullo modo pervenire. Obo. Hoc mollior ut probem tibi non solum posse, sed et necessarium esse hominem ad gloriam angelorum pervenire. Quod cum Christo adjuvante fecero, precor ut reflecto errore Christianus fias. Leo. Hoc dimitte, et quod promittis prosequere. Obo. Constat gloriam hominis esse possibilem, si probari possit esse necessariam; nam quod necessarium est esse, possibile est esse. Leo. Ita est. Obo. Credo, non negabis verum esse quod de Deo legitur in multis locis Scripturæ vestræ: *Omnia quæcunque voluit fecit* (Psal. cxvii, cxxxiv). Leo. Verissimum est. Obo. Voluit autem Deus facere civitatem cœlestem, cujus cives angelos crea-

vit, Omnes autem angelos bonus Deus non creavit nisi bonos, a qua civitate juste sunt dejecti, qui nequam sunt facti. Civitate ergo ex parte vacuata, imperfectum remansit opus quod cœperat Deus. Propositum vero Dei non potest cassari, et civitas quam cœperat Deus, necesse est ut perficiatur, ne Deus dicatur stulte cœpisse quod postea noluit vel non potuit perficere. Sed nefas est ascribere Deo mutabilitatem voluntatis, vel impotentiam. Ergo quod cœpit, perficiet Deus. Fecit ergo hominem et dedit propagationem, ut inceptum perficeret. Necesse est igitur ut de homine propositum Dei fiat. *Omnia enim quæcumque voluit, fecit.*

Quod numerus civitatis cœlestis perficiendæ major sit numero angelorum primæ conditionis.

LEO. Quia sermo primæ conditionis se intulit, quæro an numerus quo facti sunt angeli sufficiebat civitatis perfectioni antequam angeli fierent mali. Obo. Non videtur. Si enim numerus angelorum qui facti sunt sufficeret pro solis his qui ceciderunt, homo valeret et de eorum casu gauderet quorum gloriam teneret. Et cum gloriam cœlestem nemo nisi justus intret quomodo justus erit qui de alterius peccato gaudebit? Ideo dicimus apud Deum esse numerum perficiendæ civitatis majorem numero angelorum primæ conditionis; hominem vero ita factum ut, si omnes angeli in justitia mansissent, de homine fuerat civitatis residuum; si vero defluerent, de homine perficeretur totum.

Quod solus Deus satisfacere pro peccato potest.

LEO. Si Dei propositum non potest cassari, necesse est hominem in gloriam angelorum transferri, Deus autem omnipotens est, ergo omne quod proposuit potest, necesse est ergo hominem in gloriam transferri, sed superius disputata probant esse impossibile. Quomodo ergo necesse est quod impossibile est esse? Quæ est tanta rationum varietas. Cum propositum Dei respicio, necesse est in gloriam transeat homo; cum hominis considero impotentiam et Dei justitiam, omnino est impossibile hominem ad gloriam venire. Quid magis contrarium quam impossibili necessarium? Obo. Veniat Christus noster, veniat, et hanc contrarietatem dissolvat. LEO. Quomodo? Obo. Audi, si bene supernis comprehensa incolis, sola pro peccato satisfactio gloriam impedit hominis. Nam si posset pro peccato satisfacere, posset utique ad gloriam pervenire, sed homo non potest. Quid ergo? Estne omnino impossibile quod homo non potest? Nonne Deus potest quod homo non potest? Alioquin Deus non est omnipotens; Deus igitur pro peccato satisfacere potest. LEO. Quomodo Deus satisfaciens, ad quem non pertinet? Quomodo qui non peccavit pro peccato satisfaciens? Peccator satisfacere debet, Deus non debet. Obo. Quia necesse est hominem ad gloriam venire quod sine satisfactione non potest, satisfacere vero Deus potest, sed non debet; homo

vero debet, sed non potest; ideo necesse est ut utraque naturæ conveniant, et fiat Deus homo, et unus Jesus Christus Deus et homo, non alius Deus, et alius homo, sed totus quidquid est; homo est non confusione naturarum, quasi altera evacuetur in alteram, sed utriusque naturæ proprietate integra permanente in una vera persona. Est ergo Jesus Christus non duo, sed unus omnino et indivisus in persona. Qui ex eo quod omnipotens Deus est, pro peccato satisfacere potest; ex eo quod homo est debet, potest ut Deus, debet ut homo.

Quod Christo pertineat pro peccato satisfacere, qui non peccavit.

LEO. Quomodo debet, quamvis sit homo, cum, sicut dicitis, non est peccator homo? Obo. Compassione et misericordia; quia non poteramus emendare peccatum, emendavit ipse pro nobis, utpote frater pro fratribus, et ejusdem naturæ nobiscum, nulli enim est alienum suæ naturæ condescendere et pro his qui suæ naturæ sunt satisfacere. Inde pro identitate scilicet naturæ nostra peccata portavit, pro peccatis nostris plagas et mortem sponte sustinens quæ non debebat; non enim talia meruerat. Carne et sanguine suo nos pascit, ut nos concorporaret secum, ut et nos simus ipse et ipse sit unus nobiscum. Ideo nostras miseras suas facit, peccata nostra sibi ascribit, sermones nostros in suam personam transfert in Psalmis et prophetis, ut ibi: *Deus, Deus meus, quare me dereliquisti? Longe a salute mea, verba delictorum meorum (Psal. xxi)*, cum in persona sua nec a Deo derelictus erat, nec illa delicta habebat, sed, quia nos reputat in se, hoc quod nos habemus dicit de se.

Quod voluit dare Christus pro peccato majus quam sit omne peccatum.

LEO. Quomodo satisfacit pro homine? Quomodo peccatum hominis recompensavit, pro quo totus mundus non sufficit? Obo. Dedit pretium, vitam suam, sustinuit mortem, indebitam pœnam. LEO. Quomodo vita et mors hominis unius recompensat peccatum, cui non sufficit totus mundus? Obo. Non potes negare quia non potest aliquid comparari Deo, sed incomparabiliter omnia superat Deus. Peccatum ergo humanum comparari Deo non potest, quia Deus multo magis est bonus quam peccatum sit malum. Cum ergo Deus dedit vitam suam, pretium dedit quod superat omne peccatum. Hoc pretium, si solummodo æquipararet peccatum, sufficeret ad delendum. Nunc vero cum multo præponderet, magis satisfacit. Porro si vita Dei omnibus est melior, et mors est omnibus pejor quia necesse est ut cujus generatio melior, ejus sit corruptio pejor. Sed vita Christi bona est super omnia, mors ergo ejus mala est ultra omne peccatum. Quando igitur Christus passus est mortem, portavit pœnam super omne peccatum, et majorem quam mereatur omne peccatum. Solvit ergo totum peccatum mundi qui et majorem passus est pœnam, id est mortem, et majus pretium dedit, scilicet vitam suam, quam sit peccatum totius mundi.

Iste est agnus qui tollit peccatum mundi (*Joan. 1*). Hæc est hostia, quæ semel oblata justorum omnium peccata delet, et ab initio præterita, et præsentia, et usque ad finem futura. Hæc hostia se misericorditer nobis tradit, ut quæ se semper offert Patri pro nobis in cælo, eam Jugiter Patri sacrificemus in terra non mortem iterum inferendo, sed mortem ejus devotissime memorando in remissionem peccatorum, tam vivorum quam mortuorum. Restat ergo ut justificationibus multimodis, accepta remissione peccatorum, recta via pergamus ad cælum, peracta jam satisfactione peccati per Christum, ut his solis valeat satisfactio quibus est concessa remissio, cooperantibus suis vel proximorum meritis. Qui enim remissionem accipere non potest, ei satisfactio Christi nihil prodest. Ideo *beati quorum remissæ sunt iniquitates* (*Psal. xxxi*). Nam cui peccatum dimittitur, non est cur a regno differatur, impleta satisfactione per Christum. Ergo Christus noster mundo nimis necessarius est, sine quo non potest homo venire ad gloriam, pro qua factus est. Nec sufficit in lege peccati remissio, nisi satisfactio Christi sequatur in Evangelio. Ideo quamvis peccata dimissa sint antiquis patribus et prophetis, tamen in gloria non fuerunt, donec impleretur satisfactio peccati, per passionem Christi. LEO. Ubi fuerunt? Obo. In loco, justis quidem nunc temporis congruo, non tamen glorioso. LEO. Rationabiliter loquenti non habeo quod rationabiliter objiciam. Non credo tamen, ne, subtilitate verborum et versutia deceptus, a firmissima stabilitate sanctæ legis evanescam.

Utrum gratia sit, ubi est necessitas.

LEO. Sed quæ gratia Deo est habenda pro vestra salute, si ad hoc est inductus necessitate? Certe humana salute indiget, in qua virtus sui propositi pendet. Nam si non salvat hominem, sui propositi impotentiam ostendit et falsitatem. Ne ergo fiat in eam magnum inconveniens, necesse est ut procuret humanam salutem. Obo. Necessarium quidem est reddere quod non fuit necessarium promittere. Nam qui sponte promittit, obligat se necessitate reddendi. ut quamvis necessitatis sit sequens redditio, voluntatis tamen est et gratiæ præcedens promissio. Hæc autem necessitas quæ procedit a gratia, separanda non est ab ipsa gratia, ut jure dicatur gratia factum quod primum fuerat magna gratia promissum.

Cur satisfactionem peccati non debet Deus qui omne bonum dedit.

LEO. Ad hoc me turbat quod superius dixisti, Deum non debere satisfacere pro peccato, nisi fieret homo. Magnam enim bonum est peccati satisfactio. Sed omne bonum ab eo est qui summe bonus est. Quomodo ergo dictum est Deum non debere facere quod suum est? Quis magis debet bonum quam ille a quo est omne bonum? Debet ergo Deus satisfactionis bonum, qui debet omne bonum. Obo. Deus debet, et non debet, quia duobus modis debitum dicitur: debitum gratiæ, et debitum meriti. Forsitan enim adjuvare debeo hunc quidem meritis

A suis, illum vero gratia mea. Similiter forte pati debeo, aut si peccavi, merito aut sola gratia pro alio. Præinde satisfacere pro peccato Deus non debuit merito, quia nec ipse meruit per suam culpam, nec homo meruit per suam justitiam; satisfacere tamen debuit per solam gratiam. Itaque satisfacere non debuit Deus debito meriti, et satisfacere debuit debito gratiæ. Superius ergo cum dictum est quia solus Deus satisfacere poterat, sed non debebat, homo vero non poterat, sed non debebat utrobique est intelligendum meriti debitum, quia et Deus non debebat ex merito, et ex merito debebat, homo. Et verum est hoc modo, quia pro peccato hominis satisfacere non debet Deus nisi sit homo. Quia vero factus est Deus homo, quamvis ineffabili gratiæ sit ascribendum, tamen in satisfactione satis redolet debiti meritum ut, quia erat factus homo et frater hominum, merito naturam suam in hominibus non contemneret, sed frater fratribus subveniret merito et pro fratribus merito satisfaceret.

Quomodo de virgine Deus factus est homo sine injuria immunditiæ femineæ.

LEO. In quodam vos valde ridemus et insanos judicamus. Dicitis enim Deum, in maternis visceribus obsceno carcere fetidi ventris clausum, novem mensibus pati, et tandem pudendo exitu (qui intuitum sine confusione non admittit), decimo mense progredi, inferentes Deo tantum dedecus, quantum de nobis, quamvis vere, sine magna tamen verecundia non dicimus. Obo. Deus omnia implet, et est ubique totus. Cum igitur nos impleat, et in nobis sit totus qui sumus peccatores, immunditia tamen peccatorum nostrorum non contingitur, sed incontaminatus manet et mundus. Omnia videt, et nihil illi nocet. Videt tenebras a tenebris purus, quia lux in tenebris lucet (*Joan. 1*), et nox sicut dies illuminabitur (*Psal. cxxxviii*). Videt peccata mundissimus, et injustitias nostras justissimus quia juste ordinat omne malum quod videt. Nam peccatorum illuminatione non suffocatur lumen justitiæ, sicut lumen hujus mundi corporeum corpus illustrat sordidum, nec sordidatur. Quid ergo offenderis si Deus concipitur in virgine, qui suam munditiam servat ubique? Amplius duo sunt quibus omnia judicamus, sensus et ratio, sed aliter ratio judicat, aliter sensus. Sensus usu et libidine judicat, et cupiditate et horum contrariis. Usitata præferimus inusitatis, utilia damnosis, id quod suave libet ei quod insuave offendit, Ratio vero subtilius rei naturam inquirat. Ratio namque animata præfert inanimatis, sensibilia insensibilibus, cælestia terrenis. Citius enim eligit rusticus perire serpentem de foramine petreæ quam petram de suo pariete, consulens cupiditati, et visus suavitati, quia horribile est videre serpentem, et non est horribile lapidem. Ratio vero serpentem præfert quamlibet pretioso lapidi. Sensus præfert optimam domum frugiferæ arbori, ut malit arborem succidi quam domum comburi. Ratio vero inanimatæ domui arborem animatam præfert; mallet rusticus multas

feras perire in silva quam unum de marsupio denarium, cum tamen ratio non iudicet ullum denarium animali comparandum. Malletque rusticus plures stellas perire de caelo quam unam arbusculam de agro, cum tamen caelestia terrenis juste praeponat ratio. Sic sensus pudenda nostra et viscera vilipendit et stereora, et immunda iudicat. Ratio autem nihil iudicat immundum praeter peccatum, quia omnia creavit Deus bona (*Gen. 1*). Hoc ipsum testatur Evangelium Domini Jesu: *Non lotis manibus manducare non coinquinat hominem. Omne quod intrat in os in ventrem vadit, et in secessum demittitur, et non coinquinat hominem. Quae autem de corde exeunt, furta, homicidia, adulteria, haec sunt quae coinquinant hominem* (*Matth. xv*). His concordat Apostolus noster, primum vester Judaeus et in lege doctus, modo se erigens contra vos, qui quosdam cibos secundum legem iudicatis immundos: *Omnis creatura Dei bona est, et nihil rejiciendum quod cum gratiarum actione percipitur* (*I Tim. iv*). Porro cum lex multa iudicet secundum sensum immunda, ecce Evangelium Domini Jesu, et ejus apostolorum doctrina, iudicio rationis omnem creaturam bonam dicit et mundam. Ratio praefertur sensui, et de sensibus iudicat. Sensus autem aspirare nequit ad rationem, sed subtile rationis iudicium, stultum saepe putat et insanum. Nos autem, postposito carnis sensu, de humano corpore duce ratione consideramus quod unitate personae menti junctum et cum ea aeternam unitatem habiturum, honoris semper particeps vel decoris omni corpori praeponimus mundius lima, sole pretiosius, venturum ad iudicium, et cum sua mente gloriam vel poenas subiturum, aeternam in se Dei vel ostendens misericordiam, vel patiens justitiam, animale modo, sed spirituale futurum in iudicio. Quid usquam inter corpora sublimatur tanta praerogativa? Si caelum comparo, non convenit. Si solis stellarumque fulgorem oculis pretiosum considero, minus occurrit. Quid vero sensus? In tanto non timet stolidus vituperare quod displicet. Horret visus pudendorum figuram, nares subsannant odo-

A rem, spurcitiā refugit tactus. Ecce iudicium sensus tale est de re, cui nec caelum comparari potest. Si nostrum corpus tantum est, qui peccatores sumus, quid de corpore virginis dicemus, de qua natus est Dominus. Certe de illa dixit angelus sanctus Gabriel: *Gratia plena* (*Luc. 1*). Si plena, nihil ejus omnino erat vacuum gratia. Nihil ergo ejus peccato vacabat, cujus totum gratia implebat. Igitur gloriosus sexus, gloriosus venter, gloriosa viscera, gloriosum totum, quod totum gratia plenum. Vere mulier illa sensum excedebat, cordata erat, quae dixit: *Beatus venter qui te portavit, et ubera quae suavia* (*Luc. 11*). Ubi est quod dixisti, immunditia femineae, obscenus carcer, venter fetidus? Confitere, miser, stultitiam tuam. Nunquid tunc erat sensualis cum animalibus, sine ratione cum hominibus? Haec virgo facta est in conceptu suo, thalamus omnipotentis Dei, sacrarium Spiritus sancti. In qua singulariter et alio modo habitavit Deus quam etiam in summis caelestium virtutum spiritibus. Cujus beatorum viscerum secreta tanto sanctiora erant, imo diviniora, quanto familiarius ibi pullulabant divina mysteria. Beata virgo, de ejus visceribus sumebantur seminalia quae fierent Deus. Quid in tota creatura sanctius, quid mundius, quid purius quam Virgo de qua sumebatur quod fieret Deus? O venter, o viscera, in quibus et de quibus Creator creabatur, Deus incarnabatur. Certe caetera hominum corpora praestillimus omnibus corporibus. Hujus autem beatissimae virginis corpus etiam angelicis praefero spiritibus de quo voluit Deus unde fieret sumere de quo cepit quod inseparabiliter sibimet uniret, unde terras redimeret, caelum restitueret, unde spoliarentur inferni, terra medicaretur, perficerentur caelestia, ad quod nullum elegit caelestium spirituum. LEO. Audio, quod amplius non audivi, hactenus nescivi vos tantis rationibus fultos. Odo. Cur ergo non credis? LEO. Quia veritatem rei nostrae non audeo committere verbis vestris. Odo. Has, frater, Acadē, Judaeo reddidi rationes de adventu Christi, cogentibus me quaedam subtilius disputare quibusdam Catholicis qui intererant pro Judaei parte.

DE BLASPHEMIA IN SPIRITUM SANCTUM

Prologus.

De blasphemia sancti Spiritus se conscripsisse libellum dicit in Enchiridio beatus Augustinus. Sed hic liber in meas manus non incidit, nec aliquem scio me vidisse qui legerit. Unde conquerebatur mecum vir venerabilis Amandus, Acquiciniotensis monachus, quod tantae quaestionis solutio non inveniretur anxius. Erat enim mihi tunc Acquiciniotus dulce refugium exilii mei, quia potestate regia pellebar a sede Cameracensi, quod virgam et anulum, quae

D consecratus ab Ecclesia acceperam, dono imperatoris iterum accipere non acquiescebam. Cumque frater praedictus, mecum saepe loquens de spiritualibus, praedictae quaestionis solutionem a me devotus exigeret, mittebam eum ad expositiones orthodoxorum Patrum. Sed dicebat eos non tractare secundum modos dubitationis suae nec per eorum expositionem auferri sibi posse dubitationem. Itaque melius mihi visum est onus suscipere, (licet sit ruendum) quam penitus negando, superbiam putet, vel contemptum,